

ספר

מחנה ישראל

בענין ד' רשויות שבת ומחיצות
הנדונים בפרק ראשון שני ותשיעי דעירובין
ובפרק ראשון דשבת

ובעניני הוצאה

הנדונים בפרק ראשון ואחד עשרה דשבת
ובענין מחיצות וסכך דסוכה

חובר בסיועתא דשמיא על ידי

ישראל צבי כאאמור"ד אברהם הלוי שלימ"א דויזשניצא

פעיה"ק ירושלים תובכ"א

שנת ה'תשס"ח לפ"ק

תתוכן

	הקדמה
1	מאמר אבן מדרש מלשון
5	בענין אל תחד בעקבים המשמשים את הדם ק"ש לקבל שם
8	מגדרי סבוי וחצר וחלוקי ודינים שבעיות
14	בענין לחד וקדחה אם מתדדים בחוד הפנימי או החיצון וסאר דיני לחי לח
18	בדן ארזא דהאי גיסא והאי גיסא מבטל
22	מללים בדן הבשר צורת הפתח
24	בענין צורת הפתח במקום פרוץ מרובה
26	בדן חצר קטנה שנפרצת לגמולה ובצדו מקומות וליו
28	מחיצות שמיים בדן האופן היתר
30	בדן למד
32	בענין מחיצת תלולת
34	דן פי תקרה
36	דן רשות היחיד
38	בדן מחיצות רשות היחיד
40	בדן מרובות חקוקים סמוך
42	דן קרוב שאינו סוקר לרדה ודן תקנו לרדה
44	דן רשות הרבים
46	דן ארזי ריטו ומבטלי מחיצתו
48	בבדן לתוך קרוב לערים דרך
50	מללים במלואבת הוצאה
52	מללי מחיצות טובה ובדלי צדוף חלקי סבך
54	תוכן מסודר לפי סדר הסימנים
56	תוכן לפי נושאים

הקדמה

כתב המשנה הברורה בהקדמותי להלכות שבת שאי אפשר לבוא למדרגה של משמר שבת כהלכתו אא"כ ילמד היטב הלכות שבת. ומה שנמנע מהעולם הידיעה בהלכות אלו הוא משום שהן הלכות חמורות ואי אפשר להבינם מתוך הש"ע אם לא שידע מקור הדינים מהגמרא והפוסקים.

וכידוע שמן ההלכות החמורות בשבת הן הלכות עירובין ודוקא בהם צריך חיזוק. וראיתי בספר "תפארת יעקב" שהביא בשם ה"מגלה עמוקות" שבפסוק (תהילים ע"ח): "והוא רחום יכפר עון" בתיבת "יכפר" מרומזים ד' רשויות שבת ויחיד כרמלית, פטור, רבים, והוסיף שבר"ת של המילים בפס' זה "בבריתו והוא רחום יכפר עון" מרומז עירוב, וגראה שיש בזה גם רמז שדוקא במצוה זו זקוקים לכפרה.

כתב ה"פני יהושע" בשבת דף פ"ו ע"ב דעיקר שכר ועונש בשמירת השבת הוא במלאכת הוצאה שצריך בה זהירות ושמירה יתירה, וכמו שאמרתי חייב אדם למשמש בגדיו ערב שבת עם חשיכה ואמר ר' יוסף הלכתא רבתא לשבתא. וכן ירמיה הנביא הזהיר בפרט על ההוצאה כנא' בירמיה י"ז: "כֹּה אָמַר ה' הַשְׁמֹד בַּנְּפֹשֹׁתֵיכֶם וְאֵל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא הַיּוֹם הַשַּׁבָּת". ובזכות השמירה במלאכה זו נזכה לנאולה כנא' שם בסוף הפרק: "וּבָאוּ בַשְּׁעָרֵי הָעִיר הַזֹּאת מַלְכִים וְעָרִים וְכוּ' וַיִּשְׁכַּח הָעִיר הַזֹּאת לְעוֹלָם".

והנה המתבונן במלאכת הוצאה יראה שמלאכה זו נשנתה והחכמה הרבה יותר משאר מלאכות. שהרי בעוד ששאר מלאכות לא החכרו כלל באופן פרטי (מלבד הבערה). מלאכה זו נלמדה מכמה פסוקים: ברי"ש הוורק ויכלא העם מהביא, ובספ"ק דערובין "אל יצא" אל יוציא עיי"ש בתוס', וברמב"ם פ"ב שבו איש תחתיו. ועיין העמק דבר ויקרא כ"ג, ל"ט שמה שבא במפורש בתורה כאותה מצוה הוא יותר עיקרי ממה שבא בדרך רמז.

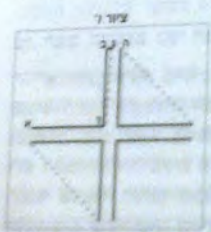
וכן הוזהרו ע"ז בירמיה י"ז ובנחמיה י"ג, ושלמה המלך תיקן עירובין והתחברה מסכת שלמה בעניני עירובין וגם שליש ממסכת שבת עוסק בעניני הוצאה, וגם אסור תחומין הדומה למלאכת הוצאה (כמבואר בראשונים ר"ס הוורק) הוזכר בפס' (לדעת הרמב"ם) וכן בנביא ישעיה ואכמ"ל.

ויתכן לכאור זה עפ"י מה ששמעתי מובא בדברי האריז"ל (ע"ת שי"ט פ"ב ושי"א פ"ז) שרשות היחיד היא כנגד היחוד והקדשה ולכן ד' טפחים של שעור רה"י הן כנגד ד' אותיות השם וי' טפחים של גובה רה"י הן כנגד י' אותיות מלוי השם, ומאידך רשות הרבים היא כנגד מקום הסט"א והפרדו. ומובא גם בלקוטי

החוק יש להבין כיצד פועל ההיתר בזה ועוד יש להעיר דמכואר בתוס' כ"ה
 ע"ד ד"ה "קדמך" ובראשונים שם, שרשות שמחיצות הצדדין שלה הולכות כאלכסון
 אולם ה"ה הפתח שביניהן נדון כפרוץ במלואו, ומוכח שמחיצות הצדדים של הרשות
 המחיצות מצויב של הפתח שביניהן דנדונות כמחיצות צפון דרום ולא
 המחיצות המבד כמחיצה אחת אלכסונית הרי היא מחיצה מן הצד, ולא דמי
 למחיצות אלכסוניות הנמצאות ברוח הרביעית שיכולות לגדור הפתח שביניהן כמש"כ
 מה ש"כ סק"ה דבזה שפיר ניכר שכאות לגדור הרוח רביעית משא"כ בעיור דירן.
 אע"פ שיש ליישב זה דבעיור של מבוי עקום א"צ שהאלכסון יגדור בב"א גם אורך וגם
 רוחב שהרי מספיק שיחשב עומ"ר לצד אחד וממילא כבר כלל הרשות גדורה בג'
 היותה של עומ"ר הרוח הרביעית ניתרת בלחי, אבל עדיין השאלה הראשונה עומדת
 לנו אפשר לראות מחיצה שבורה כמחיצה אחת אלכסונית ועוד שנראת כסופה יותר
 מהחיצה אורך ממחיצת רוחב.

ה. ק"ב"א כדבר החז"א ומ"מ בזה

הענין יש להקשות על יסוד החז"א שרואים שתי מחיצות כמין ר"ש כמחיצה
 אחת אלכסונית כמש"כ תוס' כ"ב ע"א ד"ה "חייבין", שירושלים היתה מפולשת שתי
 טיב ולבני מי שעומד באמצע הפלוש נחשב שאינו
 חוקף מלל ואפי' לר' יהודה דס"ל שתי מחיצות
 חייבות, בבחי' אינו חוקף וכ"כ שאר הראשונים שם.
 ל"ה דבר החז"א הנ"ל יש לשאול מדוע לא נראה את
 החיוב דירושלים כמחיצות אלכסוניות ונמצא שהעומד
 באמצע הפלוש נחשב כחוקף בארבע מחיצות
 אלכסוניות שכל שהים מהן זו כנגד זו (ציור ו').

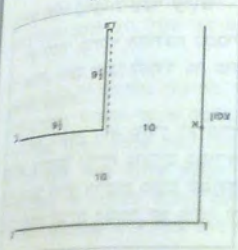
ועמתי לישב דכונת החז"א דאין רואים כמחיצה
 אלכסונית רק החלק הנגדיר בין מחיצות ב"ג וביד בעיור
 חוק שמחיצות אלו סותמות כלפי הרשות, אבל החלל שבין מחיצות א"ד וביד אינו
 בין כמחיצה אלכסונית כיון שפונה לאחורי הרשות ומסולק ממנה, ולפי' גדר הדבר
 הוא שהחלל הנגדיר בין מחיצות ב"ג וביד נדון כמחיצה אלכסונית בקו ג"ד ומחיצה
 זו מצטרפת למחיצת א"ד ונדון הכל כמחיצה אחת שמתעקמת בסופה יש בכוחה
 לגדור הפתח בקו ג"ה ונחשב שיש עומ"ר בפתח זה דכולה מצטרפת, וכיון שגם
 המחיצה אלכסונית ממש אין דנים אותה כעומ"ר ביחס לפתח אלא כשפונה לכיון
 הרוחב בשעור תל המתלקט כמש"כ החז"א ס"ס ע"ג והיינו שהונית בנקודה ד'
 בעיור תחא 24 מעלות הרי גם כנדו"ד אין מצרפים חלקי המחיצה לגדור הפתח אלא
 כיון שהאלכסון הנגדיר מבין שניהם הוא בשעור תל המתלקט והיינו בשעור 24
 מעלות לפתח לכיון הפתח.

וכה"ג נזקן שפתח המבוי יתר מעשר ודינו כמפולש לשמואל ובוה שסיר נסמכה הרחבה מדין מחיצה שהרי מצד הרחבה יש ג' מחיצות גמורות בפרצה פתוח מעשי והחזית וסוממת ג"כ צד המבוי לשיטת החזו"א דסתימת רשות שקולה כמחיצה וזק מדין מפולש היה אפשר לאסור אלולי שהיה פתוח לרחבה. אמנם החזו"א נקט שיש בזה רק חסרון אחד של מפולש דלא הוזכר חילוק בין עקמומית יתרה מעשר כשי צדדים או בצד אחד וגם סתמא דמילתא מבוי ורחבה דרך לתקנם ברוח הרביעית וז' מפי או לחי תמצא ששני הפתחים יש בהם פרו"מ וכיצד מותרו במבוי הכלה לרחבה ומוכת שבכה"ג איך חסרון במחיצות.

ג. בדברי החזו"א דמהני אפי' בפרו"מ

תעוד כתב החזו"א סקל"ו שיש להתיר גם כאשר הפרוץ מרובה בצד העקמומית ולא רק בחסרון פרצה יתרא מעשר (ציור ה'). ובבארור טעם החיתור בזה כתב משום שמצדדים חלקי מחיצות אעפ"י שאינם במקום אחד ודואים את הכל כמחיצה אחת אלכסונית שנודדת את רוב הרוח, וכונתו שגם כאשר רוחב פתח העקמומית רבה על העמוד שבצדו, מ"מ ביחס לפתחים שבראשי המבואות יש עומד כיון שמצדדים לעומד את המסים שבראשי המבואות ובס"ה הוי

ציור ה'

חוב עומד. וכנן שרוחב העקמומית עשו והעומד בצדו תשע וחצי ועשה פס ד"ג בראשו הרי בצדוף הפס יש בעומד יותר מעשר וככה"ג דואים את כל חלקי המבוי העקום כמחיצה אחת אלכסונית שיש בה עומד ביחס לפתחי המבואות כמבוי ציור ה' וכ"ה בציורים שבחזו"א ציור ל"ה ל"ו.

והנה בדברי החזו"א יש שני חרושים, חדא בשלמא במחיצה אחת ההלכה באלכסון ובאה לגדור הפתח שבצדה שפיר יש לראות כל אורך המחיצה כגודל הפתח שבצדה וכמשי"כ בסי' ע"ב סק"ה שכל מחיצה אלכסונית גודלת גם אורך וזו רוחב הרשות, אבל בציור של מבוי עקום יש כאן מחיצה שבורה היינו חלקה התחתון הולך בקו צפון דרום כמשך תשע וחצי אמות ואח"כ עולה המחיצה בקו מזרח מערב עד פתח המבוי ואח"כ באה השלמה למחיצה ע"י פס בקו צפון דרום שממעת הנה מעשר אמות ואם נצרפו למחיצה התחתונה יהא בס"ה עומד כנגד מקום הפתח ומגלן שגם בכה"ג מצדדים חלקי מחיצות. אמנם החזו"א הוכיח זה מעצם דין כל עקום שהרי גם אם נעמיד שיש עומד נגד פתחי המבואות מ"מ רוחב העקמומית שהוא יתר מעשו מבטל הגדור במקום העקמומית וא"א שיגדור אלא כנגד פתח המבואות וצ"ל ככאור הנ"ל שגדון כולו כמחיצה אלכסונית.